

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Gelijkheid troef in het Nederlandse basisonderwijs: onderzoek naar het onderwijs voor zeer makkelijk lerenden

Heer, W. de; Heer W. de

Citation

Heer, W. de. (2017, September 12). *Gelijkheid troef in het Nederlandse basisonderwijs: onderzoek naar het onderwijs voor zeer makkelijk lerenden*. Meijers-reeks. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/54859>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/54859>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/54859> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Heer, W. de

Title: Gelijkheid troef in het Nederlandse basisonderwijs: onderzoek naar het onderwijs voor zeer makkelijk lerenden

Issue Date: 2017-09-12

In de voorgaande hoofdstukken is naar voren gekomen dat hogescholen in de programmering van de hoofdfase van de pabo-opleiding geen overdracht van de wetenschappelijke kennis over onderwijs aan zmal-leerlingen hebben opgenomen. Gebleken is dat de onderzochte pabo-actoren niet beschikken over de wetenschappelijke kennis over het onderwijs aan zeer makkelijk lerenden. Tevens belemmeren omgevingsfactoren de hogescholen bij de overdracht van genoemde kennis aan de pabo-studenten.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vierde en laatste subdeelvraag van de *case study*:

“Op welke overtuigingen is de intentie van de pabo’s gebaseerd om al dan niet de kennisoverdracht over onderwijs aan zeer makkelijk lerende kinderen op te nemen in de programmering van de opleiding?”

Uitgangspunt van dit onderzoek is, dat de intentie c.q. het plan van de hogeschoolactoren om genoemd gedrag al dan niet te vertonen is gebaseerd op hun overtuigingen.

Voor het tot stand komen van dit plan zijn de kennis en vaardigheden en omgevingsfactoren van groot belang. Deze twee factoren zijn eveneens cruciaal bij het ten uitvoer brengen van dit plan (§ 1.2.2). Een gebrek aan kennis en vaardigheden en / of belemmerende omgevingsfactoren verhinderen namelijk de overdracht van wetenschappelijke kennis over het onderwijs aan zeer makkelijk lerenden aan de pabo-studenten.

In het volgende worden de overtuigingen weergegeven op basis waarvan, volgens de geïnterviewde sleutelpersonen, de hogescholen Avans (§ 10.1), Leiden (§ 10.2) en de Nieuwste Pabo (§ 10.3) al dan niet de kennisoverdracht over onderwijs aan zeer makkelijk lerende kinderen hebben opgenomen in de programmering van de voltijdse pabo-opleiding. Ten slotte volgt een reflectie waarin de vierde subdeelvraag wordt beantwoord (§ 10.4).

10.1 AVANS HOGESCHOOL

Avans hogeschool is de enige hogeschool die in studiejaar 2014-2015 minor op het gebied van zeer makkelijk lerende kinderen heeft aangeboden. Deze minor is in dit studiejaar niet gegeven, omdat studenten zich hiervoor niet hebben ingeschreven (§ 7.3.2).

Een vernieuwde minor wordt sinds studiejaar 2015-2016 verzorgd door een externe specialist (§ 8.2.2).

Een van de geïnterviewde sleutelpersonen van Avans hogeschool geeft aan dat de belangstelling voor “wat te doen met de slimme leerling” alweer bijna achterhaald lijkt.

Naast de huidige minor “Talentontwikkeling en hoogbegaafdheid” verwacht de sleutelpersoon geen uitbreiding van het thema hoogbegaafdheid binnen het curriculum, omdat “met de beperkte hoeveelheid medewerkers op de pabo niet alle disciplines in de lucht kunnen worden gehouden.”

De geïnterviewde geeft aan, dat de pabo meer moet samenwerken met het werkveld en zelf minder mensen in dienst moet hebben. Als reden hiervoor noemt hij, dat in het werkveld de benodigde kennis aanwezig is. Wanneer een school kennis over zeer makkelijk lerenden in een kenniscentrum heeft dan hoeft de pabo deze kennis niet te hebben, want: “Voor de pabo is hoogbegaafdheid een niche. In het werkveld is het geen niche. De pabo heeft zoveel aandachtsgebieden, dan is het een niche.”

Avans heeft sinds januari 2016 een lectoraat genaamd *Leerkracht*, dat zich richt op het thema “Opleiden in de school”. Basisscholen vullen hierbij een deel van de opleiding van pabo-studenten in (§7.1.2).

Een van de geïnterviewde sleutelpersonen geeft aan: “Het is jammer dat we in een maatschappij leven waarin we met talenten in het onderwijs zo losjes omgaan, alsof het geen gave is. Datgene wat je hebt moet je koesteren. [...]”.

Hij benadrukt het belang van het gedrag van de leerkracht voor de ontwikkeling en het welzijn van het zmal-kind:

“als je [als leerkracht] niet snapt wat een kind bedoelt [...] en je ontkent voortdurend waar het kind mee bezig is, [...], dan ben jij een blok aan het been van de ontwikkeling van het kind, maar niet andersom. [...] Dat is misschien moralistisch, maar ik vind dat ik als tegenhanger hier van wat er gebeurt best moralistisch mag zijn. Dan neem ik het toch voor die kleintjes op die dan niet weerbaar zitten in de club en toch voor een heel groot deel afhankelijk zijn van diegene die er voor staat. En dat realiserende, zeg ik tegen studenten je mag met het liefste van wat er van die mensen op de wereld is omgaan hoor, dat geven ze in vertrouwen aan jou.”

10.2 HOGESCHOOL LEIDEN

Hogeschool Leiden heeft als enige hogeschool in het studiejaar 2014-2015 een lectoraat, Passend Onderwijs / Inclusive Education (PO/IE), dat zeer makkelijk lerende kinderen tot haar doelgroep rekent. Eén lid van de bijbehorende kenniskring houdt zich één dag per week bezig met onderzoek op het gebied van zmal-leerlingen (§ 8.3.2).

De geïnterviewde sleutelpersoon geeft aan dat het lectoraat geen duidelijke definitie hanteert voor cognitieve hoogbegaafdheid. Het lectoraat hanteert het uitgangspunt dat alle kinderen talenten hebben. Studenten moeten excellentie bevorderen door kinderen te coachen op talent. Zmal-kinderen kunnen talenten op bepaalde gebieden hebben. Dat kunnen cognitieve talenten zijn, maar dat hoeft niet. Een aanpak die werkt bij een zeer makkelijk lerend kind kan volgens de geïnterviewde ook passen bij een kind met autisme of aanverwante stoornissen.

De sleutelpersoon geeft aan dat het lectoraat gericht is op passend onderwijs en niet op een specifieke doelgroep als hoogbegaafde leerlingen.

De geïnterviewde meldt dat in principe in elke klas een leerling kan zitten die hoogbegaafd is, aangezien niet alle leerlingen zijn gediagnostiseerd en er zoveel kinderen zijn die onderduiken. Wanneer een student een opdracht moet vervullen in samenwerking met een hoogbegaafd kind, dan mag de student een kind kiezen waarvan hij denkt “daar zit meer potentie in”.

De sleutelpersoon geeft aan dat de Hogeschool Leiden door de persoonlijke affiniteit van één lid van de kenniskring PO/IE aandacht heeft gekregen voor hoogbegaafde leerlingen. Sinds deze actor aan het lectoraat is verbonden wordt er aandacht aan dit onderwerp besteed. De drijfveer van deze actor komt voort uit persoonlijke interesse. Hij dacht dat het een hot item ging worden en dat bleek zo te zijn.

10.3 DE NIEUWSTE PABO

De Nieuwste Pabo / Hogeschool Zuyd is uit de documentanalyse naar voren gekomen als een van de twee pabo's in Nederland die in het gepubliceerde curriculum geen aanbod heeft opgenomen op het gebied van zmlk, zmal, passend onderwijs en omgaan met verschillen (Inleiding van Deel 2).

De Nieuwste Pabo heeft het Opleiden In De School verdergaand ingevuld dan de andere pabo-opleidingen in Nederland. Opleidingsscholen vullen 40% van de opleidingstijd in. De pabo-opleiding bestaat derhalve uit datgene wat op het pabo-instituut plaatsvindt en dat wat in de opleidingsscholen plaatsvindt. dNP is een samenwerkings-pabo, iedere actor speelt vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid een rol bij de opleiding van de studenten (§ 7.3.1 en 8.1).

Een *Community of Practice* (CoP) onderzoekt volgens de onderzoekscyclus een thema dat voor de opleidingsschool van belang is (§ 8.3.2).

De geïnterviewde actor geeft aan dat niet elke opleidingsschool het onderwijs aanpast voor zeer makkelijk lerenden en ook dat niet elke opleidingsschool het onderwijs voor deze leerlingen kiest als onderzoeksthema voor een CoP. Dit is afhankelijk van het feit of het thema speelt op de opleidingsschool. Als de opleidingsschool in een wijk staat met een bovengemiddelde populatie kan het zijn dat de school hiervoor kiest. De sleutelpersoon merkt op: "De basisscholen zijn goed. Op de basisscholen gebeurt er veel. Maar als er op basisscholen geen hoogbegaafden zitten, dan gebeurt er niets of weinig op het gebied van hoogbegaafdheid."

De geïnterviewde sleutelpersoon acht het niet van belang om kennis over zeer makkelijk lerende over te dragen in de pabo-opleiding: "Het kan zijn met lastige kinderen dat zij hoogbegaafdheid zijn, hè, maar dat is dan zo specifiek."

Bovendien hebben de pabo-studenten geen behoefte aan deze kennisoverdracht: "beginners hebben weinig behoefte aan kennis over hoogbegaafdheid. Zij willen vooral gedrag."

De geïnterviewde actor geeft derhalve aan dat de hogeschool geen intentie heeft om kennisoverdracht over zeer makkelijk lerende leerlingen in het pabo-curriculum op te nemen: "[...] dus, het ergste wat je kunt zeggen is eh: het [de kennisoverdracht over zeer moeilijk lerende en hoogbegaafde kinderen] moet er maar weer ingepropt worden. [...] Dat is er eigenlijk eentje van 10 jaar geleden. We zijn intussen een stap verder."

De sleutelpersoon meldt dat het onderwerp hoogbegaafde en zeer moeilijk lerende kinderen behandeld moet worden tijdens een nascholing in het 4^e tot en met het 7^e jaar nadat de student is afgestudeerd als leerkracht.

Tot zover de overtuigingen van de geïnterviewde actoren van de drie hogescholen. In de volgende paragraaf wordt de subdeelvraag beantwoord.

10.4 REFLECTIE OVERTUIGINGEN PABO-ACTOREN

De vierde subdeelvraag van de *case study*

“Op welke overtuigingen is de intentie van de pabo’s gebaseerd om al dan niet de kennisoverdracht over onderwijs aan zeer makkelijk lerende kinderen op te nemen in de programmering van de opleiding?”

kan op basis van de interviews met de sleutelpersonen van de drie geselecteerde pabo’s als volgt worden beantwoord.

De overtuigingen waarop volgens de geïnterviewde sleutelpersonen het gedrag van de hogescholen is gebaseerd om in beperkte mate of geen kennis over zeer makkelijk lerende kinderen op te nemen in de programmering van de pabo-opleiding, zijn de volgende:

- 1 De pabo heeft onvoldoende kennis in huis over zeer makkelijk lerende kinderen en over het aanpassen van het onderwijs aan deze leerlingen.
- 2 Zeer makkelijk lerenden vormen een zeer specifieke groep, een niche. Kennisoverdracht hierover hoort niet thuis in de pabo-opleiding.
- 3 Studenten hebben geen behoefte aan kennisoverdracht over zmal-leerlingen.
- 4 Basisscholen beschikken zelf over de benodigde kennis.
- 5 Basisscholen doen veel op het gebied van zmal-leerlingen, maar als er geen zmal-leerlingen op de school zitten dan ondernemen zij niets of weinig.
- 6 Alle kinderen hebben talenten. Zeer makkelijk lerenden kunnen een cognitief talent hebben, maar dat hoeft niet. Studenten leren kinderen op hun talent te coachen.
- 7 Een coachende aanpak die werkt bij een zmal-kind kan ook passen bij een kind met autisme of een aanverwante stoornis.
- 8 Kennisoverdracht over zmal-leerlingen hoort thuis in de bijscholing in de vakbekwaamheidsfase, het 4^e tot en met het 7^e jaar dat de afgestudeerden als leerkrachten werkzaam zijn in het basisonderwijs.

Uit deze overtuigingen blijkt, dat de geïnterviewden niet beschikken over wetenschappelijke kennis over onderwijs aan zmal-leerlingen.

In het volgende hoofdstuk wordt de deelvraag van het tweede deel van de dissertatie beantwoord.

